



RAMSBERGS KYRKA

Ramsbergs kyrka 1:1 och 1:2, Ramsbergs församling, Lindesbergs kommun, Örebro län



BESKRIVNING OCH HISTORIK

Kyrkomiljön

Kyrkan ligger på en markant höjd i Ramsberg, ett i dag glest bebyggt samhälle med många äldre byggnader. På andra sidan vägen, mittemot kyrkan, finns prästgård och en f.d. arrendatorsbyggnad, i dag ombyggd till församlingsgård.

Kyrkoanläggning

Kyrkogården med gravkapell ligger norr om kyrkan bredvid prästgården. På kyrkogården övre del var Ramsbergs tidigare kyrka av timmer placerad. Där finns ett flertal gravhällar av gjutjärn från 1700-talet som vittnar om bygdens järnhistoriska bakgrund.

Kyrkan, som är orienterad i nordvästlig – sydöstlig riktning, är placerad på en kyrktomt och omgärdas till största delen av en stödmur samt av en äldre trädkrans nordväst om kyrkan. Kyrkotomten är bevuxen med gräs och har ett enkelt grusgångssystem. Huvudentrén med en trappa av granit leder upp till kyrkotomten och är placerad i nordost, i axel med kyrkans nordöstra entré.

Ramsbergs kyrka uppfördes 1787-90 som en stor gustaviansk kyrka med rektangulärt långhus med halvrunt kor, sakristia under eget tak i sydöst och torn i nordväst. De slätputsade

fasaderna dekorerades med pilastrar som försågs med egna, lätt utsvängda takfall. Taken täcktes med spån.

Invändigt fick kyrkorummet putsade väggar och ett flackt tunnvalv som avslutades med en kraftig taklist mot väggen. Arbetena utfördes under ledning av rådmannen och byggmästaren Gunnar Westman från Skövde.

Flera av kyrkans värdefulla inredningsdelar är överflyttade från den gamla kyrkan.

Altaruppsatsen i barockstil med förgyllda skulpturer är utförd av bildhuggaren Caspar Schröder 1724. Dopfunten av kalksten från 1672 är av en vid denna tid vanlig typ med åttkantig cuppa, långsmalt – rekonstruerat – skaft och liten fot.



1805 fick kyrkan en ny predikstol i nyklassicistisk stil och några år senare, 1808, en ny orgel och orgelfasad av orgelbyggare Olof Schwan, Stockholm. Kyrkans gamla, ursprungligen mycket påkostade predikstol återfinns i sargat skick i vapenhuset.



1898 genomgick kyrkan en invändig renovering då kyrkorummets väggar och tak försågs med ett tidstypiskt dekormåleri i gröna, grå och blå nyanser, kvadermåleri på väggarna och ett barockiserande måleri i taket. Bänkarna hade några år tidigare ersatts med nya, öppna bänkar av bönhustyp.

1921 byttes det tidigare spåntaket till skiffer.

1937 restaurerades kyrkan under ledning av arkitekt K. Martin Westerberg, Stockholm. Konserveringsarbeten utfördes på kyrkorummet fasta inredning. Korgolvet som var av cement – liksom hela kyrkorummet- belades med kalkstensplattor. Bänkinredningen från 1898 ersattes med en ny öppen, mer traditionellt utformad bänkinredning Utvändigt uppfördes ett vapenhus vid den sydvästra entrén.

1960 fick orgeln ett nytt orgelverk i 27 stämmor av orgelbyggare Gebrüder Jehmlich från Dresden.

Under senare hälften av 1900-talet har kyrkan endast genomgått underhållsarbeten.

Kulturhistorisk karakterisering och bedömning

Kyrkans exteriör har en välbevarad gustaviansk karaktär med vitputsade fasader dekorerad med pilastrar, brutet tak och svängd tornhuv med lanternin. Den järnbeslagna porten i tornet är troligtvis ursprunglig. Det brutna taket och tornets huv täcks sedan 1921 av skiffer.

Det stora gustavianska kyrkorummet med sitt flacka tunnvalv domineras av dekormåleriet i taket och väggarnas kvadermåleri från renoveringen i slutet av 1800-talet. I princip samtida med kyrkans tillkomst är knäfall, nummertavlor, predikstol samt orgelfasad. Altaruppsatsen i barockstil är överflyttad från den tidigare kyrkan.

Den omfattande, traditionellt utformade bänkinredningen från 1930-talet håller samman det stora kyrkorummet och ansluter väl till kyrkans äldre inredning. I viss mån avvikande är cementgolvet i gångarna.

Att särskilt tänka på i förvaltning och användning av kyrkan och kyrkomiljön:

- Skiffertaket från 1921 utgör ett karakteristiskt inslag i Örebro läns byggnadskultur
- Kyrkans exteriör har en välbevarad gustaviansk karaktär med brutet tak, svängd tornhuv med lanternin samt järnbeslagen port i tornet.
- Det hantverksmässigt välgjorda dekormåleri i tak samt väggarnas kvadermålning är det enda kvarvarande i sitt slag från denna tidsepok i Örebro län.
- Kyrkans samtliga äldre inventarier
- Den välbevarade bänkinredningen från renoveringen på 1930-talet har en sammanhållande verkan på det stora kyrkorummet

Källor, litteratur och övriga uppgifter

Källor och litteratur:

Beckman, K och Josefsson, S, *Gustav III:s kyrka i Ramsberg*, 1986

Esbjörnson, Estrid, *Kyrkor i Örebro län*, 2000

Arkiv Örebro läns museum

Inventeringsdatum: 2003-10-22

Inventerare: Anneli Borg

Ansvar kulturhistorisk karaktäristik och bedömning: Anneli Borg, Västerås stift och Estrid Esbjörnson, Örebro läns museum

Rapportsammanställning och foto: Anneli Borg

Årtal	Händelse	Kommentar	Upphovsman	Källa
1672	Specifika inventarier – dopfunt	Dopfunt av kalksten med åttkantig cuppa, långsmalt – rekonstruerat- skaft och liten fot.		Esbjörnson 2000
1724	Fast inredning – altaruppsats	Altaruppsats i barockstil med förgyllda skulpturer är från den gamla timmerkyrkan.	Bildhuggare Caspar Schröder	Esbjörnson 2000
1787-90	Nyuppförd	Ramsbergs kyrka är orienterad i nordvästlig – sydöstlig riktning, med koret i sydöst. Kyrkan uppfördes av sten i nyklassicistisk stil med vitputsade fasader och brutet, spånklätt tak. Långhus med halvrunt kor, sakristia under eget tak i öster, torn i väster.	Byggmästare Gunnar Westman, Skövde	Esbjörnson 2000
1791	Specifika inventarier – nummertavlor	Psalmnummertavlor på ståndare donerades till kyrkan.		Esbjörnson 2000
1805	Fast inredning – predikstol	Ny klassicistiskt utformad predikstol.	Bildhuggare Per Ljung, Stockholm	Esbjörnson 2000
1808	Fast inredning – orgel	Ny orgel och orgelfasad.	Orgelbyggare Olof Schwan, Stockholm	Esbjörnson 2000
1898	Invändig renovering	Kyrkans väggar och tak försågs med ett tidstypiskt dekormåleri i gröna, grå och blå nyanser. Kvadermåleri på väggarna och ett barockiserande måleri i taket. <i>Det är det enda av 1800-talets och begynnande 1900-talets stilhistoriskt inspirerande dekormåleri som är bevarat i Örebro län.</i> Ny öppen bänkinredning.	Dekormåleri, Leon. Lindh & Comp., Stockholm	Esbjörnson 2000
1921	Ändring	Byte av takmaterial från spån till skiffer.		Esbjörnson 2000
1937	Nyuppfört – vapenhus	Vapenhus uppförs på långhusets södra sida. Ny fast bänkinredning. Konservering av altaruppsats, altarring, predikstol och nummertavlor. Dopfunten av kalksten tas åter i bruk och får ett nytt skaft. Korgolvet av cement ersattes med kalkstensplattor. Nytt värmesystem.	Ark. K. Martin Westerberg, Stockholm Konservator Sundbaum	Esbjörnson 2000 Gustav den III:s kyrka i Ramsberg 1986

Årtal	Händelse	Kommentar	Upphovsman	Källa
1955	Renovering			Örebro läns museum
1960	Fast inredning – orgel	Nytt orgelverk i 27 stämmor.	Orgelbyggare Gebrüder Jehmlich, Dresden	Esbjörnson 2000
1965	Värmeinstallation	Tillstånd för byte av värmeinstallation.		Örebro läns museum
1976	Ändring	Förändring av altarring. Förslaget innebär att stoppningen avlägsnas och dörrarna tas bort. Raä och lm vill ej att dörrar tas bort. Stoppningen är kvar men det ser ut som sektionen närmast altaret är borttaget.		Örebro läns museum
1982	Ändring underhåll	Man tar bort befintlig kalkstens trapp och ersätter med trappa av grå granit. Invändigt, rengöring av väggar och valv. Isolering av kyrkans trävalv.		Örebro läns museum
1984	Ändring	Skyddsanordning i tornöppning.		Örebro läns museum
1987	Underhåll	Översyn och punktlagning av skiffertak.		Örebro läns museum
1994	Renovering	Renovering och omläggning av skiffertak. Nya plåtarbeten av koppar, nya hängrännor och stuprör av koppar (<i>befintliga var även de av koppar</i>). Anordnande av ventilation samt viss putslagning vid takfot.		Örebro läns museum
2001		Utvändiga arb. på kyrkan. .		Örebro läns museum